

לעילוי נשמת

מור"ח הגאון רבי יצחק ב"ר
עמנואל נחום אדלר זצ"ל
רב ביהמ"ד 'אהבת חסד'
נלב"ע י"ב בתמוז תשע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'היו כל צמא לכו למים' (ב"ק פב).

פרשת בלק

דמוכח ואנן סהדי שכך הוה, ובדיני בני י"ל דהורגים עיי"פ
אומדנא דמוכח.

וא"כ יש לדון דעיי"פ הנ"ל בניי ידעו שבלעם חייב מיתה
בסייף, ולכן הקפידו לקיים בו גם מיתה בסייף דווקא, -
(והאומדנא דמוכח הנ"ל עדיפא טפי ממה שצייד המני"ח
(מצוה פב, ב) לומר, שביי לא נהרג עיי"פ אומדנא, עיי"ש
היטב).

אמנם מאידך יש לדון בזה, דאולי כיון דדברי האתון
נאמרו עיי"נ פלאי, לכן י"ל דאין להם שום נאמנות כלפי
דיני אדם, כיון שילא בשמים היא, ואי"כ י"ל דאי"א בדיני
אדם להתייחס להוכחות שיש לנו עיי" דברים שמימם
כאלו.

- ב -

והנה **ידועים דברי המל"מ** (אישות פ"ט, בסוף הי"ו),
דרק ב' **ספיקא דדינא** אמרינן דגם אילו יבוא אליהו
ויכריע את הספק, מ"מ לא נקבל ממנו (משום דילא בשמים
היא), - אך כאשר יש לנו ספק **'במציאות'**, אזי אם יבוא
אליהו ויכריע את הספק, שפיר נקבל ממנו את ההכרעה,
(משום שהאי דינא דילא בשמים היא לא נאמר לגבי ספק
'במציאות'), עיי"ש.

ומעתה לפי דברי המל"מ הנ"ל י"ל, דבעצם יכלו שפיר
להרוג את בלעם אפי"ו רק עיי"פ דברי האתון, משום שי"ל
שבדיני בניי הורגים גם עיי"פ אומדנא דמוכח (ואי"צ 'עדות'
בדווקא) וכנ"ל, ואעיי"פ דדברי האתון נאמרו בדרך ניסית
ופלאית, אך מ"מ לגבי בירור המציאות סמכין שפיר גם על
הוכחות שמימיות, ולא נאמר עיי" דילא בשמים היא וכנ"ל.

אמנם יש מהאחרונים דס"ל, דגם כאשר יש לנו ספק
במציאות, מ"מ אי"א להכריע זאת עיי" דברים שמימם,
משום דגם ככה"ג אמרינן דילא בשמים היא, [עיי" בדברי
המגיה על המל"מ הנ"ל, - ועיי" בברכי יוסף (או"ח סי' לב,
ד), ובקוב"ש (ח"ב קוני ד"ס, סי' ה, ה) ואכמ"ל], - ואי"כ
לדעתם י"ל בנידודי, דכיון דדברי האתון נאמרו עיי" נס
פלאי, לכן אין להם שום נאמנות כלפי דיני אדם, כיון שילא
בשמים היא.

נוע"ע בספר 'פלאות עדותיך' (להגרי"א לורינץ
שליט"א, ח"א עמ' מה) במה שדן האם הי' אפשר לסמוך
על דברי האתון, ובתוך דבריו ציין לגמ' בגיטין (מה). שרב
עיליש אמר שהעורב שקרן ואי"א לסמוך עליו עיי"ש, ואי"כ
כיון שמצינו שישנם בעיי" שקרנים אולי י"ל דאי"א לסמוך
על האתון.

אך דחה זאת משום דהתם הי' זה משיחת העופות
הרגילה והידועה לחכמים, ולא הי' זה דיבור עיי" נס כלל,

**ותאמר האתון אל בלעם הלא אנכי אתנך אשר רכבת
עלי מעודך עד היום הנה ההספן הספנתי לעשות לך זה
ויאמר לא: (כב, ל).**

הנה להלן בפרשת מטות (לא, ח) כתיב: **'ואת בלעם בן
בעור הקגו פְּחָבִי, - ובסנהדרין (קו:): איתא, שקיימו
בלעם ד' מיתות, סקילה ושריפה הרג וחנק, - ולכאוי
י"ל"ע באמת מדוע בניי ראו לנכון לקיים בבלעם את כל
הד' מיתות, - ויעוי' במהרש"א (שם) שכתב בזה"ל,
'ואפשר דהוה ידעי דבכל הד' מיתות הי' חייב, עכ"ל.**

והיינו דמלבד מה שנצטוו בניי עיי" הקב"ה, לנכוס
במדין ולהורגם על שהחטיאו את בניי (וי"ל דבלעם הי'
בכלל הציווי הזה), דמצד הציווי הזה גרידא בניי היו
רשאים להרוג את בלעם באיזו מיתה שירצו, - מלבד זאת
בניי ידעו עוד, שבלעם גם עבר בכמה מיני עבירות
שמחמתן הי' חייב בכל הד' מיתות, ולכן קיימו בבלעם את
כל הד' מיתות.

והנה המהרש"א לא ביאר מהיכן באמת ידעו בניי
שבלעם התחייב בכל הד' מיתות, - ונראה להציע מה שיש
לדון בזה עכ"פ לגבי מה שהורגוהו גם בסייף (מיתת
'הרג'), שמלבד ציווי הקב"ה על נקמת מדין (דמצד זה
יכלו להורגו באיזו מיתה שירצו), בניי ידעו גם שבלעם
עבר איזו עבירה שהתחייב עליה מיתה בסייף, ולכן
הקפידו לקיים בו גם מיתה בסייף דווקא.

ויש לדון דבניי ידעו זאת עיי"פ דיבור האתון שאמרה
בלעם: **'ההספן הספנתי לעשות לך זה', - שאני עושה
לך מעשה אישות בלילה (סנהדרין קה:), - וקיי"ל (רמ'
מלכים פ"ט ה"ו) שכן נח ששכב עם בהמה חייב מיתה
(בסייף, - ועיי" ברמ"ש פ"י ה"ה).**

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה מצד אחד יש לדון לומר בזה, דשרי מואב שהלכו
עם בלעם הרי שמעו והבינו את מה שהאתון דיברה עימו,
(וכמו שמובא ברש"י (כב, לג) שהמלאך הרג את האתון
משום שחש המקום על כבוד הבריות, שלא יאמרו זו היא
שסילקה את בלעם בתוכחתה), ואי"כ י"ל דהנס הפלאי הזה
שהאתון דיברה עם בלעם התפרסם בעולם, וגם בניי שמעו
את דבר המעשה ואת כל דברי האתון לבלעם.

וכיון שבפשטות י"ל שבדיני בניי אין את הפסול של 'עד
מפי עדי' (עיי' ביברכת אברהם' סנהדרין עמ' קעד אות ט),
אי"כ י"ל דדברי האתון שבלעם הי' שוכב עימה נודעו לבניי
עיי" עד מפי עד, ודברי האתון שנשמעו נחשבו **כאומדנא**

משום דזה בא רק לברר את המציאות שהתרופה כשירה (וזה לא בא להכריע בספיא דדינא).

אכן כד נימא הכי אזי יקשה, דלכאוי הגר"ח"ק סתר משנתו בזה, דהנה שמעתי מידידי הרה"ג ר' **יעקב ישראל יונגרמן** שליט"א ששאל את מרן זצ"ל, **לגבי מי שראה את חמורו של רבי פנחס בן יאיר אוכל פירות ממקום מסויים, האם הוא הי' רשאי לאכול את הפירות האלו בחזקת שהם מעושרים?** (דהרי איתא ע"ז בחולין ז). דאין הקב"ה מביא תקלה לבהמתן של צדיקים, וכ"ש לצדיקים עצמם עיי"ש), - והשיב לו ע"ז **מרן זצ"ל**: **'לא בשמים היא'** (והיינו דאסור לאכול על סמך ההוכחה השמימית הזו).

ומעתה לכאוי זצ"ע בביאור הדברים, דמצד אחד השיב הגר"ח"ק להנ"ל דא"א לסמוך על ההוכחה השמימית הזו, משום ד'לא בשמים היא', - ומצד שני ביאר הגר"ח"ק את המעשה עם הסטייפלער הנ"ל, שהסטייפלער כן סמך על ההוכחה השמימית הזו והתיר את התרופה עפ"י זצ"ב.

- ה -

אכן באמת י"ל בזה דלק"מ, כיון שכל מה שהסטייפלער סמך על ההוכחה השמימית הזו, זה הי' רק בנידון של התרופה שם, שמעיקר הדין בעצם הסטייפלער לא הי' צריך לחשוש שהתרופה אינה כשירה, - ורק לעוצם קדושתו של הסטייפלער הוא הריח שיש בתרופה היא יין נסך, וכל הריח ההוא הי' בעצם **'ריח סגולי'** שרק אנשים קדושים מריחים אותו.

ובזה י"ל דבכה"ג שכל החשש של הכשרות התחיל רק ע"י הריח הסגולי שהריח הסטייפלער בגודל קדושתו וכנ"ל, בכזה מקום סגי שיהי כנגד זה אפי' הוכחה שמימית שהתרופה כשירה, שהרי אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים ואם ר' משה סולובייציק משתמש בתרופה בע"כ שהתרופה כשירה וכנ"ל.

אך בכה"ג שרואה פירות ואינו יודע אם הם מעושרים, **שמצד הדין הוא צריך לחשוש שאינם מעושרים**, בכזה מקום שפיר השיב הגר"ח"ק שאין היתר לאכול את הפירות על סמך מה שראה שחמורו דרפב"י אכל מהם, משום ד'לא בשמים היא' וכנ"ל, - **ונמצא דאין מזה סתירה כלל למה שביאר הגר"ח"ק במעשה עם הסטייפלער הנ"ל, ודו"ק ונפלא.**

[והנה לכאוי יליע בדברי מרן זצ"ל, שא"א לסמוך על אכילת חמורו דרפב"י משום דלא בשמים היא וכנ"ל, דצ"ע דהרי בגמ' בחולין שם כן הוכיחו מהא דאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים, לעניין פטור בית שאן ממעשרות עיי"ש, - אמנם יעוי' בספר 'פלאות עדותיך' (ח"א עמ' צא) במה שביאר את דברי הגמ' שם, ולדבריו לא קשיא מהתם, עיי"ש ואכמ"ל].

להזמנת שיעורים ודרשות: 052-7155442

לתגובות: קו 'מים זכים' 02-633-5850

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

ומשא"כ גבי אתונו דבלעם שדיברה ע"י נס גמור, דבכה"ג הדברים הוו אמת לאמיתן, עיי"ש].

[**ו.נ.ב.** ולגבי עצם מה שיצאנו לדון בדברי המהר"ש"א הנ"ל, לא רצינו לבאר דבניי ידעו שבלעם חייב מיתה בסיף משום שהי' מכשף, כיון דהרמ"י לא פסק כמ"ד דב"י חייב על הכישוף, (ע"י ברמ"י מלכים פ"י ה"ו ובנו"כ), - וע"ע בספרי ואכמ"ל].

- ג -

והנה בעניין הנידון הנ"ל האם אפשר לסמוך על דברים שמימיים, ראיתי **מעשה נפלא** בזה ממרן **הסטייפלער והגר"ח"ק** זצ"ל בספר **'ומתוק האור'** (להרה"ג ר' שלמה לוונשטיין שליט"א, פרשת ואתחנן עמ' שכה), וכך מובא שם: **סיפר הגר"א מן שליט"א בשם ד"ר רוטשילד ז"ל, שבזמנו קרא לו הסטייפלער זצ"ל וביקש ממנו תרופה עבור בעייה מסוימת במעיים.**

הלך ד"ר רוטשילד והביא לו תרופה מסוימת, - והנה כאשר הסטייפלער פתח את הקופסה, הריח את התרופה ואמר: **'נודף מכאן ריח של יין נסך!'**

אמר לו ד"ר רוטשילד: **רבי משה סולובייציק משוויץ משתמש בתרופה הזאת, - אז השיב לו הסטייפלער: 'אם כך, גם אני אשתמש בה', - עד כאן המעשה מהסטייפלער.**

והנה הגר"א מן שליט"א סיפר מעשה זה למרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל ושאל אותו: ממה נפשך, אם היה בתרופה יין נסך, אז מה בכך שר' משה סולובייציק משתמש בה? - ואם לא הי' בתרופה יין נסך, אז מה בכלל הייתה הבעייה?

והשיב לו מרן הגר"ח זצ"ל: **כתוב שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים, בפרט בענייני מאכלות אסורות, - ובאמת הי' שם יין נסך! אך אם רבי משה סולובייציק זצ"ל שתה מהתרופה הזו, על כרחך שהי' שם ביטול ברוב!** (דהיינו שהיין נסך התבטל ברוב והתרופה כשירה), **והריח נובע משם', - עד כאן מהספר הנ"ל.**

[**א.ה.** ולכאוי יל"ע בזה, דאם הי' שם ביטול ברוב ולמעשה התרופה הייתה כשירה למהדרין, א"כ צ"ב מדוע נשאר שם הריח של היין נסך, - והרי בפשטות י"ל דהריח של היין נסך מיתלא תליא בזה שהדבר אסור למעשה, - וכיון שלמעשה התרופה הייתה כשירה, א"כ צ"ב מדוע הריח של היין נסך לא התבטל גם הוא ברוב, - ויל"פ בזה אך אכמ"ל].

- ד -

והנה לפי ביאורו של הגר"ח"ק במעשה עם הסטייפלער הנ"ל, לכאוי יש לשאול בזה כיצד הסטייפלער סמך על הא ד'אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים', ועפ"י? הסיק הסטייפלער שאם ר' משה סולובייציק שתה מהתרופה אזי בע"כ מוכח שהתרופה באמת כשירה, - וצ"ב בזה דהרי 'לא בשמים היא', וא"כ כיצד ניתן לסמוך על הוכחות שמימיות כאלו.

ובפשטות הי' מקום לבאר בזה, דהגר"ח"ק נקט למעשה כדעת המל"מ הנ"ל, דלגבי בירור המציאות סמכין שפיר גם על הוכחות שמימיות! ואין בזה חיסרון ד'לא בשמים היא' וכנ"ל, - ולכן הסטייפלער יכל לסמוך על ההוכחה השמימית דאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים וכנ"ל,

חברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את הגליון בחייל, ע"י שליחת בקשה לדוא"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"נ ולרפ"ש וכדו' (@50), ובכל ענייני הגליון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)